

ОСОБИСТІСНИЙ АДАПТАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЛЮДИНИ ЯК ПОКАЗНИК УСПІШНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ

Павлов С. В., Клапоушак А. Ю., Барановський Д. М. Криворучко І. О.
Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Аналіз наукової літератури і результатів експериментальних досліджень дозволяють висловити припущення про те, що особистісний адаптаційний матеріал (ОАП) як інтегральна характеристика психічного розвитку формується в процесі онтогенезу людини на основі генетично обумовлених індивідуальних характеристик. Наявні в даний час експериментальні дані показують: максимальний рівень розвитку ОАП як особистісної характеристики досягає у віці 19-25 років досить стабільної форми, а потім зберігається до 35-40 років з наступним зниженням, хоча вікова динаміка рівня розвитку ОАП може мати індивідуальну обумовленість. У дослідженні В. В. Константинова (2004р) було встановлено, що у підлітків у віці 13-14 років ця характеристика вже сформована, що дозволяє диференціювати їх за ступенем її розвитку.

Адаптаційні здібності індивіда багато в чому залежать від психологічних особливостей особистості, що визначають можливість адекватної регуляції функціонального стану організму в різноманітних умовах життя і діяльності. Чим суттєвіші адаптаційні здібності, тим вище ймовірність нормального функціонування організму й ефективної діяльності при збільшенні інтенсивності дії психогенних факторів зовнішнього середовища. Оцінити адаптаційні можливості особистості можна через оцінку рівня розвитку психологічних характеристик, найбільш значимих для регуляції психічної діяльності і процесу адаптації. І чим вище рівень розвитку цих характеристик, тим вище ймовірність успішної адаптації, тим значніше діапазон (факторів зовнішнього середовища, до яких індивід може пристосуватися.)

Визначити цей рівень можна за допомогою тесту ОАП межі застосування якого, формулюються таким чином (Коваль Л. Г., 2007р)

1. У більшості досліджень, присвячених вивченню ОАП у рамках рішення задач профвідбору, відзначається відсутність взаємозв'язку між показниками тесту і рівнем інтелектуального розвитку, що враховується в більшості випадків, зв'язаних з рішенням задач професійного психологічного відбору. У той же час існує тісний зв'язок результатів виконання тесту з показниками ефективності професійної діяльності. Дана закономірність дозволяє говорити про ОАП як про самостійний фактор успішної діяльності в різних умовах, який необхідно враховувати при прогнозуванні професійної придатності.

2. Значимість ОАП для успішної діяльності чи збереження адекватності поведінки найбільш чітко виявляється в екстремальних умовах та в умовах підвищених психоемоційних і фізичних навантажень.

3. При прогнозуванні ефективності діяльності в екстремальних умовах доцільно одночасно з рівнем розвитку ОАП оцінювати рівень функціональних резервів організму, що істотно підвищує вірогідність прогнозу.

В результаті, особистості, які володіють високим рівнем розвитку ОАП, легше переносять вплив екстремальних факторів зовнішнього середовища.